

TEODOR LLORENTE

ANTOLOGIA POÈTICA MÍNIMA

BIBLIOTECA CATALANA

MÈXIC, D. F.

Biblioteca Valenciana

31000005268223

CRMexico
43

ORFEO CATALA
DE MEXIC

TEODOR LLORENTE

ANTOLOGIA POÈTICA MÍNIMA

BIBLIOTECA CATALANA

MÈXIC, D. F.

Aquesta "ANTOLOGIA POÈTICA MÍNIMA" s'envia
com obsequi, a tots els subscriptors de
BIBLIOTECA CATALANA

Volum V

La impressió s'ha fet en els tallers d'impremta de
B. COSTA-AMIC—Rep. Salvador, 56—Mèxic, D. F.

TEODOR LLORENTE

Devem a l'amabilitat d'en Joan Sales aquest recull de poemes de Teodor Llorente, extret de *Cent Anys de Poesia a València i les Illes*, títol que formarà el volum II de la *Collecció «Petites Antologies»*, que iniciarem amb *Els primers romàntics dels Països de Llengua Catalana*, de Josep Ma. Miquel i Vergés, obra considerada per molts com el llibre inèdit de més valor publicat fora de Catalunya.

Teodor Llorente, el més gran dels poetes valencians de la Renaixença ençà, i un dels més grans de llengua catalana dels segles moderns, va néixer a la ciutat de València el 7 de gener de 1836, i va seguir estudis a la facultat de Dret, on va ser company d'en Vicent Querol. Allà van conèixer en Marian Aguiló, qui els va inculcar la idea de la unitat dels Països de Llengua Catalana i els va encarrilar cap a una poesia autòctona, apartant-los de la imitació del Romantisme estranger. Llorente i Querol són els fundadors d'una escola poètica valenciana de gran importància històrica.

Llorente va morir a la seva ciutat natal el 2 de juliol de 1911.

Perquè la lectura de Llorente sigui realment profitosa al lector modern no iniciat en filologia

ni història literària, sobretot si no és valencià, cal un aparat filològic i històric molt extens, i un comentari adequat als diversos poemes, aparat de tipus universitari que expliqui al lector el sentit de la poesia de Llorente, el lloc que aquest ocupa dins la poesia valenciana en particular i en la història literària general dels Països de Llengua Catalana, com així mateix li faci comprendre i apreciar tot el sabor del seu llenguatge riquíssim i fortament clàssic, al mateix temps que noblement popular. Aquest aparat figura en l'antologia d'en Joan Sales d'on traiem aquest recull de poemes; però donat el poc espai i el caràcter senzill i de vulgarització d'aquestes *Antologies Mínimes* no el podem reproduir, malgrat que en Joan Sales també amablement ens el posava a la nostra disposició.

B. C-A.

LLIBRET DE VERSOS (1885)

PRÒLEG

A Marian Aguiló:

Volgut amic i savi mestre: Estareu ben assegut en vostra cadira de repòs, allà en la gran i silenciosa cambra rublerta de llibres de dalt a baix; estareu pensiu i capficat, els colzes sobre la taula, els ulls en algun paperot groguenc i ple de corques, l'esment en coses d'altres segles o d'altres móns, quan el porter de la Biblioteca us portarà la correspondència, i entre feix de lletres i diaris, aplegarà a vostres mans este llibret tot faixat i segellat. Es molt possible que, abans de destapar-lo, vejau en la marca del correu el nom de València; i estic ben segur que llavors resplendirà en vostre front un raig de llum, com si haguéreu sentit l'oreig de les fraures i els tarongers.

* * *

Bona o dolenta, la inspiració que ha infantat mos versos valencians l'encengué, més que ningun altre, aquell bibliotecari, ensems literat i eruditíssim poeta, que anà a València fa ja prop de trenta anys i romangué uns quants en la ciutat del Miquelet. Vos en recordeu? Quan la campana del col·legi del Patriarca, amb ses batallades tan argentines, tocava l'hora d'eixir de l'aula, dos estudiants, separant-se del bullanguer estol dels seus companys, pujaven corrent l'escala de la Biblioteca com si els mancara el temps. Entraven, i sense aturar-se en les taules dels

lectors, penetraven resoltos en el departament reservat, a on se guarden les joies bibliogràfiques, els exemplars únics, els icunables, els còdexs primorosament il·luminats, els pergamins antiquíssims, els manuscrits originals. Allí vos trobàvem sempre estudiant afanyós el naiximent i la història gloriosa de la literatura valenciana; allí vos trobàvem restablint el text alterat d'una esparsa d'Auziàs March, investigant l'origen llegendari de les gestes de *Tirant lo Blanc*; buscant els costums d'altra edat, en les satíriques codolades de Jaume Roig, o sa fe vivíssima en les cançons místiques de Corella. Ple el cor d'aquella poesia, com la derramàveu a doll en l'esperit entusiasta dels dos escolars, més devots de les Muses que no de la Intituta i el Digestum! Havia arribat a ells el ressò de la renaixença llemosina; havien llegit ja els millors llibres de versos catalans; havien escoltat ja, en la mateixa València, aquell precursor que s'anomenà Tomàs Vilarroya, digne de figurar al costat del gran Aribau, i que ja fa 40 anys cantava versos tendríssims "en l'oblidada llengua dels seus avis, més dolça que la mel"; i tenien obert l'esment d'aqueixa poesia tan vella i tan nova tot alhora; mes els faltava ouir un apòstol d'aquell evangeli literari; un apòstol que inflamara son cor i els fera combregar en la santa comunitat dels trobadors nous.

Eixa missió d'apòstol, que bé la complíreu!... Obrint adés uns grossos cartipacis tots plens de lletra menuda, els mostràveu els tresors literaris producte de la replega; les relacions interminables de llibres catalans, valencians i mallorquins; el riquíssim cançoner, centenars de cobles i

corrandes, oracions i romanços, en els quals la poesia popular pren totes les formes i colors; el diccionari en projecte, —en projecte llavors, i avui encara!— amb milers de paraules recollides amorosament ací i enllà, pertot arreu, vora el Ter o vora el Llobregat, a les plages de Mallorca o a les de València, en els ravals de les viles, en les pagesies dels camps o en amagades cabanyes de la boscúria; i “¿s’ha de perdre tota esta riquesa?” exclamàveu mig orgullós i mig adolorit; “¿s’ha de menysprear aquest idioma, gloriós en la història, i que parlen encara algunes milionades d’hòmens des del Pirineu fins als palmerars d’Elx? Oh, no, no serà; vosatres, els fills de València, —la ciutat de l’art, la ciutat de la poesia, en els antics Estats de la Corona d’Aragó— vosatres heu de marxar al front de la creuada de la Renaixença!”

Més d’un quart de segle ha passat: d’aquells dos estudiantets, l’un, Vicent Querol, és avui il·lustre poeta. L’altre, que no ha pujat tan alt, complix com pot la tasca que li assenyalaréu, i en prova de sa aplicació, li envia al mestre este llibret de versos... Tots ells estan inspirats per la mateixa idea d’enaltir la pàtria valenciana, recordant ses glòries i restablint el conreu de sa pròpia llengua... Diuen els adversaris de la Renaixença que és treball perdut fer reviure una llengua morta. Llengua morta és la llatina, que no parla huí ningú, encara que per a certes coses se conserva en els llibres; mes, ¡llengua morta la valenciana! Ixcau al carrer, atengau als primers que passen, i sabreu si és llengua morta; anau de poble en poble pel nostre regne de València, i voreu que està tan

viva com el paixerell més cantador. El que estava mig mort, és son conreu literari, i això és el que renaix, el mateix ací que en Catalunya i Mallorca.

Per ajudar a eixa obra de valencianisme, he escrit quasi tots els versos d'este llibret; per això mateix els estampe. He procurat acostar-me al mode usual de parlar tot el que permetixen, per una banda, la propietat i puresa de la llengua, i per altra, l'elevació de l'estil poètic. En repassar algunes d'estes obretes, per a publicar-les de nou, les he despullades de diccions arcaiques, que no tots comprenen. Potser ho criticareu, o amic i mestre; mes prengau en compte que, en València, nostra comuna llengua no està tan viva com en Catalunya; i que, encara que no ho aconseguix, desitge que entenguen tots estes pobres poesies, amb l'esperança que, avivant la inspiració en el cor i en el seny de més dignes deixebles de la nostra antiga Musa, renoven ses glòries vora el nostre Túria trobadors més benaurats.

TEODOR LLORENTE.

*En València, a 13 d'abril, dia de
Sant Vicent Ferrer, 1885.—*

VALÈNCIA I BARCELONA

Salut, ciutats volgudes, València, Barcelona!
Com llavi humil, vos besa els peus la mateixa ona,
portant-vos les memòries de temps bells i llunyans.
Jo a vostres fronts gloriosos done també iguals paumes.
Els fills enyoradissos dels Berenguers i els Jaumes
serem sempre germans.

Un mateix cau tinguérem en la materna soca.
Els uns, en separar-nos, buscàreu l'aspra roca,
i els altres acampàrem en el flairós jardí.
Mes, sempre que els cors junta de nostres mans l'estreta,
els pensaments s'envolen, com au que al niu va dreta,
al vell tronc llemosí.

Els pensaments s'envolen als temps en què la glòria
en les daurades fulles de la immortal història
donava per exemples al món nostres records;
quan verds llorers brotaven el Llobregat i el Túria,
i amostrà nostra llengua a tots els pobles Llúria
i March a tots els cors.

Roger, nostre hom de ferro! Auziàs, nostre poeta!
Glòria que l'una a l'altra s'unix, i que completa
el nostre distint geni; perquè, sent tots germans,
rius brolla, per nosaltres, de llet i mel la terra,
i en ses dures mamelles vos va nodrir la serra
dels antics laletans.

Forts com els faigs i els roures naixcuts en ta muntanya,
de la mar, Barcelona, que tes muralles banya,
tos fills en amples veles els vents feren captius;
i ocupats nostres pares en més tranquiles lluites,
colliren, a mans plenes, les ensucrades fruites
en els vergers ombrius.

Mes, així que les hores de batallar venien,
valerós l'un com l'altre, i amb igual pas, sortien
de l'hort i la muntanya dos guerrejants estols.
I amb el mateix coratge, les hosts agermanades,
del cavall de Sant Jordi seguien les petjades
entre núvols de pols.

I quan les que els havien dictat els antics segles
per a bé dels reialmes, prudents i sàvies regles,
menysprear maquinaven reis mal aconsellats,
coberts amb la gramalla, valents, lleials i dignes,
"Contrafur!" els cridaven tos Consellers insignes
i nostres grans Jurats.

I aixís units romanen, d'una i altra germana,
de la Ciutat Comtessa i la Ciutat Sultana,
els noms, per a memòria de l'esdevenidor.
I avui jo vinc a dir-los, en profètiques trobes,
que gojaran unides també les glòries noves
d'un pervindre millor.

Dels vells palaus caigueren per terra els murs de marbre,
i en els durs blocs s'estenen les arraïls de l'arbre
a qui en les branques pengen càndids fruits de la pau:
colliu-los, d'eixe glavi trencat, que el temps rovella,
fent, o ciutats glorioses, tu, del forcat la rella;
tu, el timó de la nau.

Fills dels boscs i les ones, hòmens de pit de ferro,
els qui en llunyanes platges no us mireu en desterro,
perquè viva la pàtria portau sempre en el pit;
poble que a totes hores, cants entonant alegres,
del sant treball aixequés l'encens en núvols negres
fins al cel, dia i nit;

i vosaltres, vosaltres, als qui lo front vos crema
en les brusentes planes el sol de la verema,
els qui feu de la terra brotar les garbes d'or;
els qui, puntejant destres la cítara moresca,
feu l'eixam de fadrines ballar a l'ombra fresca
dels tarongers en flor;

vingau els uns i els altres, i oixcau el que vos diga
de les comunes glòries i la grandor antiga
el Trobador, que encara guarda l'antic parlar;
i després, junts armant-vos en la més santa guerra,
esqueixeu les fecundes entranyes de la terra.
solqueu la immensa mar.

Enjamai disputeu-vos, germans, vostra corona:
les dos podeu ser reines, València i Barcelona:
la corbella és un ceptre el mateix que el trident.
Déu, per a que al port tornen les vostres naus lleugeres,
i per a què net caiga el gra en les nostres eres,
envia el mateix vent.

Sigau, doncs, sempre unides, de cent pobles enveja;
cascun segle que passe més sortoses vos veja,
i creixcau en fortuna i en glòria sense fi:
les mans fraterne juntes, com convé a les bessones,
i assegudes a l'ombra que tu a les dos els dones,
gloriós tronc llemosí!

1864.

CANÇONETA AMOROSA

Per què em miren tos ulls blaus
si no em vols, dolça xiqueta?
Si em negues del cor les claus,
per què em miren tos ulls blaus?
Ja que en mon amor no et plaus,
deixa'm tu l'ànima quieta.
Per què em miren tos ulls blaus
si no em vols, dolça xiqueta?

Quan te mire embadalit,
què em diu ton joïós mig riure?
Per què batega mon pit,
quan te mire embadalit?
Si amor per mi no has sentit,
no m'enganyes; deixa'm viure.
Quan te mire embadalit,
què em diu ton joïós mig riure?

Quan de ton amor tinc set,
canteret sense aigua em portes...
Res val eixe canteret
quan de ton amor tinc set.
Més lo vull a trossos fet,
com mes esperances mortes.
Quan de ton amor tinc set,
cànter sense aigua no em portes.

Mes, ai, no; no m'atengau.
ulls de cel, llavis de rosa.
Ja que he de ser vostre esclau,
llavis i ulls, no m'atengau.
Vostre dolç mentir me plau,
si no em doneu altra cosa.
Mentiu, i no m'atengau,
ulls de cel, llavis de rosa.

LA BARRACA

16

Com la gavina de la mar blavosa
que en la tranquila platja fa son niu,
com el nevat colom que el vol reposa
de l'arbre verd en el brancatge ombriu;
blanca, polida, somrient, bledana,
casal d'humils virtuts i honrats amors,
l'alegre barraqueta valenciana
s'amaga entre les flors.

Baix la figuera, on els ocells de l'horta
canten festius l'albada matinal,
al primer raig del sol obri la porta
i als aires purs del cel el finestral;
i com la mare cova la niuada
les amoroses ales estenent,
pobre trespol de palla ben lligada
la guarda d'un mal vent.

Quatre pilars més blancs que l'assutzena
formen davant un pòrtic de verdor;
corre sobre ells la parra, tota plena
de pàmpols de maragda i raïms d'or;
a son ombra, lo pa de cada dia
repartix a sos fills el treball sant;
i en la taula la pau i l'alegria
les flors van esfullant.

15

A un costat obri el pou sa humida gola;
i perquè tinga perfumat dossier,
la garlanda de flors, que al vent tremola,
estén sobre el brocal un gesmiler;
i per la franca porta mai tancada
les flors despresa i el flairós perfum
a dins penetren, en la dolça onada
de l'aire i de la llum.

Pengen del mur l'aixada i la corbella
que a terra fan baixar lo suat front;
el pulcre canteret, que la donzella,
encorbant el braç nu, porta a la font;
i plena d'harmonies misterioses,
la guitarra, que ensems gemega i riu,
a la llum de la lluna, en les gustoses
vetlades de l'estiu.

Allà dins, entre alfàbregues florides,
en el corral, baix l'ample taronger,
murmurejant pregàries beneïdes
la mare agrunsa son infant darrer;
i al cim de la cabanya, fent-la un temple,
santificant sos gojos i dolors,
obri eterna la Creu, per digne exemple,
sos braços protectos.

Tot riu entorn: va l'aigua cristal·lina
corrent entre pomells de lliris blaus;

sorolla dolçament la mar veïna;
mouen els arbres ventijols suaus;
i si el fillet dormit a la mamella
mira l'esposa i calla, ou allà lluny
llarga cançó de l'home, que la rella
enfonsa amb valent puny.

Barraca valenciana! Santa i noble
escola del treball! Modest bressol
del que nos dóna el pa, laboriós poble
colrat pel vent i bronzejat pel sol!
Més que els palaus de jaspis i de marbres,
més que els arcs triomfals i els coliseus,
tu, pobre niu perdut enmig dels arbres,
valdràs sempre als ulls meus.

En tu naixqué la bella campesina
que tot el món contempla embelesat;
llauradora amb aspecte de regina,
plena ensems de modèstia i majestat;
la d'ajustat gipó i airoses faldes;
la qui el foc de l'Aràbia duu en els ulls;
la qui clava, amb agulles d'esmeraldes
els negres cabells rulls.

La qui la roja fraura, en rompre el dia,
cull una a una; i en brillant pomell
que la mateixa Flora envejaria,
junta el gesmil, la rosa i el clavell;

la qui desfulla la frondosa branca,
aliment de l'insecte filador;
la qui als rossos capols, cantant, arranca
la subtil fibra d'or.

En tu naixqué, company ben digne d'ella,
sobri, sofert, lleuger, fort i lleial,
el qui en l'aspre guaret clava la rella
i obri a l'aigua corrent fonda canal;
el qui sembra el bon gra i que l'arbre talla,
i en l'almàssera extrau l'oli més fi,
i amb incansable peu follejant balla
en el trull ple de vi.

El qui, enflocant son haca voladora,
la joia guanya, que a la núvia duu;
el qui fa refilar a la sonora
citra, en les nits d'albades, com ningú;
el qui, per a defensa de la terra,
el vell trabuc despenja del trespol,
quan per l'horta, donant el crit de guerra,
retrona el caragol.

En tu naixqueren i sortosos viuen:
per ells, el món que veuen no és més gran;
com els ocells que moren on aniuén,
en tu bressol i tomba trobaran.
Ton lluminós fogar és sa alegria;
a sa dolça claror són forts i rics.

Guarde-los bé ton ombra nit i dia,
de tots els enemics!

Guarda els infants, que sota la porxada
amb el jòneg valent jugen sens por;
guarda la verge, que en la nit callada
escolta la cançó que li ompli el cor;
guarda la mare ardida i jubilosa;
guarda el pare pensiu que es cansa ja;
guarda el pobre vellet, que al peu reposa
de l'arbre que plantà!

Guarda-los de la pluja i la tempesta
per a què dormen sens dubtós recel;
guarda-los de la fam i de la pesta,
del foc dels hòmens i del llamp del cel.
Guarda-los bé dels esperits malignes;
de les llengües de serp dels mals veïns;
guarda-los bé de temptacions indignes,
de pensaments roïns.

I sobre ses victòries i fatigues,
sobre el goig breu i el treballar constant,
sobre el camp pedregat i ple d'espigues,
sobre la taula buida o abundant,
sobre el ball de la boda desitjada,
sobre el fúnebre llit, banyat en plors,
estenga eternament ta Creu sagrada
sos braços protectors!

VALENCIANETA

Valencianeta que en somnis viu,
valencianeta que em tens captiu!
Imatge bella que el cel m'envia,
i fa més dolça ma poesia!

Per a què garde grat ton record,
te veig jo sempre dintre d'un hort
collint alegre les flors formoses
que al punt esclaten on els dits poses.

Són un bosc negre tos cabells rull;s
són foc i flama tos ardents ulls;
quan ells m'esguarden no em deixen viure.
Són fets tos llavis per al mig riure.

No eres tu blanca com el blanc llir;
tampoc morena te se pot dir;
la color mostres plaent i bona
de les espigues que juny saona.

Per diadema de gran tresor
portes, com reina, la pinta d'or;
el sol, ponent-se, pareix que et done
son brillant cercle perquè et corone.

Dels cabells negres, caragolats,
dos flocs te pengen als dos costats;

ta llarga trena que no es destria
claven agulles d'argenteria.

Com aigües clares corrent a doll,
un riu de perles portes al coll;
a janglots cauen de cada orella
les esmeraldes i et fan més bella.

Gipó de seda, cenyit i just,
ton pit dibuixa per al meu gust;
mocador portes, que el desig tempta,
de subtil randa ben transparenta.

Mai en la terra trobar-te puc,
però en la pensa ta imatge duc;
imatge pura que el cel m'envia
per a què endolce ma poesia.

No sé si somnis mos somnis són;
si vius i alenes, no sé en quin món.
Te veu i estima sols ton poeta.
Vina als meus braços, valencianeta!

VORA EL BARRANC DELS ALGADINS

Vora el barrancs dels Algadins
hi ha uns tarongers de tan dolç flaire,
que per a omplir d'aroma l'aire
no té lo món millors jardins.
Allí hi ha un mas, i el mas té dins
volguts records de ma infantesa;
per ells jo tinc l'ànima presa
vora el barranc dels Algadins.

Vora el barranc dels Algadins
s'alcen al cel quatre palmeres;
el vent, batent ales lleugeres,
mou son plomall i sos troncs fins.
En ells, milers de teuladins
fan un soroll que el cor encisa.
Qui oir pogués sa xillerissa
vora el barranc dels Algadins!

Vora el barranc dels Algadins
l'aigua corrent els camps anega;
en sos espills el sol llampega,
i trau l'arròs verdosos brins.
Sona el tic-tac en els molins,
i en caure el sol, caçadors destres
a joca van d'ànecs silvestres
vora el barranc dels Algadins.

Vora el barranc dels Algadins
mourà demà les palmes l'aire,
li donaran els horts sa flaire
i sa cantúria els teuladins.
El mas demà guardarà dins
dolços records i imatges belles;
jo no podré gojar ja d'elles
vora el barranc dels Algadins.

Imprès en els tallers de
«Biblioteca Catalana» que
dirigeix B. COSTA-AMIC,
el 15 de maig de 1947.

Edició de 500 exemplars.

EXEMPLAR

Nº

99

Edició de la 1ª edició

1974

99

1/2

